СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXII. — Ч. 179. — Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 2. серпня, 1924. — VOL. XXXII. — No. 179. — Jersey City, N. J., Saturday, August 2, 1924. — THREE CENTS

Дейвис підпирає свого заступника Браєна у виступі проти „мобілізаційного дня".

НЮ ЙОРК, Н. Й., 31. липня. — Демократичний кандидат Джан В. Дейвис сьогодня вернувся зі стейту Мейн, де був 12 днів на відпочинку.

Він прибув до Моррей Гилл Готел, де приняв демократичних провідників і представників газет.

Представникам газет він заявив, що дуже дивувався, коли прочитав, буцімто він проти заяви демократичного кандидата на заступника президента, Чарлза В. Браєна, ґовернора Небраски, котрий виступив проти мобілізаційного дня, який президент Кулидж проголосив на 12-ого вересня с. р. в цілих Злучених Державах.

Дейвис зазначив, що навпаки, він годиться з Браєном і підпирає його погляд з усеї душі.

Він сказав:

„Я годжусь із поглядом ґовернора Небраски, що тепер немає потреби тягнути цивільних людий до військових демонстрацій та відтягати їх від праці, тим паче, що у сьому пляні нема жадних виховуючих цілий.

„Інша річ вправляти військові організації народу, а інша тягнути цивільних людий до військових демонстрацій. А передівсім тепер на се не пора. Тепер якраз пора тягнути держави Европи до мира і праці і Америка має завдання взяти на себе ту місію, а не виявляти свій настрій військовими мобілізаційними демонстраціями".

БРАЄН ПИТАЄТЬСЯ ПРО „МОБІЛІЗАЦІЙНИЙ ДЕНЬ".

ВАШИНҐТОН, Д. К., 31. липня. — Ґовернер Небрески, Чарлз В. Браєн, прислав до президента Кулиджа депешу, в якій домагається, щоби подав йому дальші інформації про пляни „мобілізаційного дня" 12-ого вересня с. р.

Сю депешу передано міністерству війни.

БРАЄН ВДОВОЛЕНИЙ ЗАЯВОЮ ДЕЙВИСА.

ОМАГА, Небраска, 31. липня. — Ґовернор Чарлз В. Браєн сказав, що він вдоволений заявою Дейвиса, в якій він приєднався до його протесту проти „мобілізаційного дня".

При сьому він зазначив, що мимо спротиву він доручив стейтовій міліції і патріотичним організаціям Небрески взяти участь в демонстрації.

ДЕЙВИСА ВИТАЛИ В МЕЙН.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 31. липня. — Населення міст в стейті Мейн, через які переїздив демократичний кандидат Дейвис, вертаючися з відпочинку до Ню Йорку, витало його оваційно. На деяких стаціях Дейвис промовив коротко до зібраної публики.

ПРОВІДНИКИ ДЕМОКРАТИЧНОЇ КАМПАНІЇ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 31. липня. — Демократичний кандидат на президента Злучених Держав, Джан В. Дейвис, іменував керманичем виборчої кампанії на Сході Томаса Дж. Спеллосі, бувшого заступника міністра судівництва за Вилсона. Його осідок буде в Ню Йорку.

Кромі того він назначив ще членами виборчої кампанії Линколна Диксона, бувшого конгресмена з Індіени, і Виллієма Б. Вилсона, бувшого міністра праці.

ДЕЙВИС ПІДПИРАЄ СМИТА.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 31. липня. — Демократичний кандидат Дейвис старається вплинути на ґовернора стейту Ню Йорк, Алфреда Е. Смита, щоб сеї осени кандидував втрете на ґовернора сього стейту.

Він сказав, що підіпре кандидатуру Смита з усіх сил.

УБИЙНИКИ СМІЮТЬСЯ.

ШИКАҐО, Ілл., 31. липня. — Оборонець убийників малого Френкса, обвинувачених Ліополда і Ловба, Кларенс С. Дерров сказав нині на суді, що стейтовий представник, прокуратор Крав, хоче присуду обжалованих на шибеницю на основі сухих законів, не вглядаючи в духа закона.

Він сказав, що прокуратори жадні крови. При сьому домагався допущення зізнань одного з „умових знавців".

Оба обжаловані, слухаючи слів свого оборонця, сміялись.

БАТЬКО ПОВІСИВ ДИТИНУ ЗА РУКИ ІЗЗА 2 ДОЛЯРІВ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 31. липня. — Нині поліція арештувала тут при 68 Томпсон стріт торговця овочами Італіянця Павла Форкі, за се, що тяжко побив і повісив за руки на шнурі свого 8-літну дочку Антоанету.

Він її побив і повісив за руки на шнурі за се, що вкрала в батька 2 доляри.

Привязану дитину замкнув у хаті і самий пійшов до склепу. Дитина довго кричала і вищала, аж сусіди почули і спровадили поліцію.

Дитину взяло товариство охорони дітий. Мала дівчина має синці по усьому тілі, а руки окровавлені від шнура.

Батько за звірство буде одвічати перед судом.

ПЕРЕПАЧКОВУЮТЬ КИТАЙЦІВ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 31. липня. — Рибалки з Лонґ Айленд повідомили поліцію, що там один власник лодки перевіз на Лонґ Айленд 20 Китайців від котрих одержав по $1,000 долярів заплати.

ВИПРАВА ВОЗДУХОМ ДОВКОЛА СВІТА.

Керквол, 30. липня. — Американські летуни, що летять довкола світа, дібралися нині до островів Оркнеїв.

Завтра вилітають вони в дорогу понад море до Ісляндії. Послідна дорога виносила 370 миль, та коштувала їх півшеста години лету.

КРОВАВІ ХРЕСТИНИ.

Пані Йоска або Друска справляла хрестини своїй дитині в Гемилтоні, Онт., коли несподівано явився на хрестинах муж пані Йоскої, котрий щойно вернув з роботи з Дітройт в Стейтах. Розгніваний муж з револьвером у руці уставив зібраних гостей під стіною і стрілив два рази з револьвера до Майка Упінського, котрий мав зруйнувати його родинне життя, а опісля стрілив до своєї жінки. Упінський ранений смертельно жінка правдоподібно видужає. Довершивши своєї пімсти, Йоский утік, одначе поліція певна що його зловить.

КОМУНІКАТ ЗАХІД.- УКРАЇН. Т-ВА ЛІҐИ НАЦІЙ.

На порядку деннім нарад Комісії Унії для національних меншостий Т-ва Ліґи Націй постановлено дня 27. червня ц. р. справу положення українського населення в сх. Галичині.

За основу нарад принято меморіял нашого Зах.-Укр. Т-ва вручений українськими делеґатами д-ром Романом Перфецьким і Антоном Петрушевичем президентов комісії Дікензову і гол. секретарові Унії проф. Рійсонові.

Після довших нарад, які тревали з малою перервою від рана до пізного вечера, постановила комісія — для висвітлення піднесених в нашім меморіялі фактів — відложити дальше трактування справи до слідуючого засідання, яке відбудеться в жовтні ц. р.

На засіданню Головної Ради Унії дня 28 червня розглядано справу дальшого заступництва нашого Зах.-Укр. Т-ва в Головній Раді і Загальних Зборах Унії. Після довших нарад постановлено переслухати в найблизчих днях делеґатів Зах.-Укр. Т-ва і відпоручника краю д-ра Олександра Марітчака, який саме 28 червня прибув до Ліону.

СИН ПОЧТАРЯ ОБКРАДАВ ПОЧТУ.

Михайло Скакун, син почтаря Ілька Скакуна з Келд, Манітоба, признався в суді до крадіжи пакунка післаного почтою і був засуджений на три роки вязниці. Суддя в Давфіні, котрий переводив розправу при виданню вироку, замітив, що був би це страшний день для жителів Канади, якщо стратилиби довіря до канадійської почти.

ЦІКАВИЙ КОНҐРЕС.

Дня 4. липня ц. р. відбувся у Стокгольмі світовий конґрес почтового союзу. Почтовий союз святкує цього року 50-літний ювилей свого істиування. Він повстав в р. 1874, а від 1877 його осідком є Берн. До нього належить 77 держав з усіх частий світа. Головним предметом нарад було ревізія міжнародніх почтових тариф і обниження транзитових оплат. Наради тривали аж 6 тижнів.

ГОЛОД ЗНОВУ ГРОЗИТЬ РОСІЇ.

Совітські ґазети пишуть про слабі вигляди сьогорічних жнив. Вісти ці в цілій Росії викликали велике затрівоження. В Саратівській ґубернії посуха знищила добри половину засівів. Також доля стрінула і царицинську ґубернію де посуха знищила половину посівів. Такіж вісти приходять із инших ґуберній. В бахмутській ґубернії спека знищила все так, що пізнійші дощі вже не помогли. Таксамо осталі засіви нищать полеві шкідники.

ДИВОГЛЯДНИЙ ПРОЦЕС.

В остаішньому часі ведено в Москві процес проти... покійного ґр. Льва Толстого, автора „Воскресення" та „Анни Карениної". Обвинувачувано... його твори, які присуджено на спалення, ізза їх буржуазного світогляду. Прокуратором була вдова по Леніні — Крупская оборонцем — міністер народньої освіти Луначарський. „Ціле життя — казала прокураторка Крупска — та діяльність Толстого була протилежна тому чого нас учив Ленін". „Нинішна Росія — казав міністер Луначарський — має своїх нових Толстих, Достоевских, та Турґеневих — згадати хочби хочаби прізвища Леніна, Бухаріна та Зіноєва". Здається нам, що весь цей процес був заарнжованою літературною дискусією у формі судового процесу — як це робиться і в західній Европі.

БУВ. ВОЄВОДА ҐРАБОВСКІ ПІШОВ В СТАН ВІДПОЧИНКУ

Бувший львівський воєвода Ґрабовскі, що вславився своєю „отвертою і простою" політикою безоглядного нищення Українців, недавно ще вислаиий урядом на безрченцеву відпустку, перенесений тепер вже дефінітивно в стан відпочинку, отже переходить на емеритуру.

ТОРГОВЛЯ НЕВІЛЬНИКАМИ.

Торговля невільниками не є привілеєм варварської культури, але може розвиватися і в такій цівілізованій добі, як наша. Анґлійська преса повідомляє про поширення такої торговлі на побережу Червоного Моря. Продавцями є здебільша Абисинці, які ловлять Неґрів над Нілем та у Судані, — купцями Араби, які перевозять живий товар у глубину Азії. Анґлійці зорґанізували торпедові лодки, які мають наметі вишукувати сховища купців. Винуватців ставлять перед анґлий суд.

СВЯЩЕННИК ЗБОЖЕВОЛІВ ПРИ МЕРЦІ.

Така дійсне небувала подія — як звідомляє заграбський „Обзор" — приключилася з православним священником у селі Візіца біля Ільока (в Юґославії). У селі був мертвець і пішли по попа. Цей пішов і як звичайно став відправляти панахиду. Але нараз відскочив і побіг до кухні та почав мішати паприкар, що варився для похоронних гостей. Присутні зараз пізнали, що священник збожеволів, відіслали його, а мерця похоронили без обряду. Нещасного священника віддали до шпиталю для лікарських оглядин. Як причину божевіля священника подають, що він над міру пив алькоголь, головно горівку.

НОВИЙ УКРАЇН. ЧАСОПИС.

У липні ц. р. вийде в Букарешті перше число українського літературно політичного й економічного двотижневика, „Обєднання". Часопис має бути поза партійним присвяченим загально-національним справам. Видає його спільно громадський допомоговий комітет української еміґрації в Румунії та управа філії українського товариства Ліґи Націй, які виділили з поміж себе редакційний комітет у складі: про. К. Мацієвича, ген. С. Дельвіга, Дмитра Геродота, І. Гаврилюка та Ю. Міткевича. Начальним редактором буде Дм. Геродот. Крім інформаційного матеріялу „Обєднання" містити ме: публіцистику, красне письменство, статті по економічним та фінансовим питанням, критику й бібліографію.

БАГАЦТВО В ЛЬОХУ.

Дописувач „Дейли Експрес" з Москви оповідає про цікаве відкриття у підземлю дому відомого московського фабриканта Рябушинського, який живе тепер у Парижі. Підчас революції в його домі був американський добродійний комітет, згодом студентський захист. При списуванню інвентаря один зі студентів зійшов аж до льоху і там відкрив таємні двері, у замурованих коридорах найдено величезні скарби: твори мистецтва, дорогоцінности, образи, порцеляну, збрую, книжки і т. и.

ДИВОГЛЯДИ.

На Чорнім мори зловлену рибу, яка має голову крілика, шкіру густу і чорну, покриту гострими кільцями, які є білі, як слонева кість. — В селі Копита в загороді одного господаря вродилося теля з двома головами і шістьома ногами.

Аліянти зачинають годитись щодо драчок з Німеччини.

ЛОНДОН, 31. липня. — Остаточно аліянти на тутешній конференції погодились щодо стягання „воєнних відшкодовань" з Німеччини.

Франція уступила і згодилась, аби репараційну комісію побільшено, так щоб засідав у ній Американець і був головою комісії. Натомісць другі аліянти погодились, щоби крім сеї комісії створено ще другу „комісію мирового суду", до якої одна держава могла би звертатись, якби була невдоволена рішенням репараційної комісії про те, чи Німеччина сповнює свої зобовязання щодо сплати „воєнних відшкодовань", чи ні.

НІМЕЧЧИНА ЗАПЛАТИЛА ВЖЕ АЛІЯНТАМ 8 МІЛІЯРДІВ ЗОЛОТИХ МАРОК.

ПАРИЖ, 31. липня. — Нині оголошено тут звідомлене репараційної комісії (комісії „воєнних відшкодовань"), яке виказує, що Німеччина досі заплатила аліянтам грішми і в товарах 8,405,932,000 золотих марок.

(На американські гроші се понад два міліярди або біліони долярів. Се двічі стільки, кілько Франція була заплатила Німеччині „воєнного відшкодовання" в 1871 році. Одначе Франція хоче далеко більше).

„ІРЛЯНДСЬКА РЕПУБЛИКА" ЗНОВУ НА ОВИДІ.

ЛОНДОН, 31. липня. — Південна Ірляндія не може погодитися з північною Ірляндією (Олстером) щодо усталення границі.

Недавні переговори у сій справі розбились і тому анґлійська консервативна преса вже заздалегідь заповідає, що сеї осени або зими упаде правительство Вільної Ірляндської Держави, а побідить републиканська група.

УГОДА В РУРЩИНІ.

ДІССЕЛДОРФ, Німеччина, 31. липня. — Власники копалень угля в Рурщині згодилися з французькою окупаційною владою, що дотеперішня угода щодо продукції угля для Франції має ще продовжуватись, поки плян Доса не увійде в житте.

Колиб до 15-ого серпня с. р. плян не увійшов в житте, то німецькі власники можуть виповісти умову на 5 днів наперед.

ЖИДИ —МОНГОЛИ.

ЛОНДОН, 31. липня. — Посол полковник Т. С. Бошамп Виллиємс заявив нині підчас дебати над буджетом для Палестини, що Жиди не є біблійними „синами Ізраїля", але походять від Хазарів, котрі жили колись на полудневій Україні і в 9-ому столітію приняли жидівську віру.

Пізніше побили їх перші правителі Руси.

Хазари се були Монголи, отже і Жиди Монголи, каже Виллиємс.

Се, каже він, пізнав на основі антропольоґічних дослідів.

ПАНОВЕ ШЛЯХТА КРАДУТЬ.

ҐРАЦ, Австрія, 31. липня. — Сьогодня розпочався тут процес проти баронеси Аліси Конрад фон Конрадсгайм за крадіж перел.

Заскаржили її графині Герберсгайм і Вельзерсгайм, котрі кажуть, що вчасі одного приняття баронеса буцімто нехотячи розірвала низки перел графинь і коли помагала їм збирати, присвоїла собі 103 перли, з яких вже частину продала.

Оборона боронить баронесу, що вона не одвічальна умово.

На розправі богато австрійської аристократії.

НЕ ХОТЯТЬ ПРОДАТИ МИНУЛОЇ СЛАВИ.

БУДАПЕШТ, столиця Угорщини, 31. липня. — Одна американська фільмова компанія хотіла зладити фільмову драму, яка зображала б траґічну історію останнього угорського короля (і австрійського цісаря) Кароля Габсбурга. Компанія хотіла зробити знимку з уложеної коронації в тутешній королівській палаті по зразкови дійсної коронації з 1917-ого року. Вона хотіла, щоб ролю короля грав один американський фільмовий актор, а в торжестві щоби узяли участь всі достойники спосеред мадярської шляхти, які дійсно брали участь в сій врочистости тому 7 літ. За се компанія хотіла заплатити високі гроші, які радила мадярським достойникам подарити бувшій цісаревій Зиті на удержанне її 8 дітий.

Але мадярська шляхта відкинула се предложенне, кажучи що така гра була б зневагою їх минувшої слави і цісаревої Зити.

ПОКИДАЄ ПРОЦЕС ПРОТИ МОНАРХІСТІВ.

БУДАПЕШТ, 31. липня. — Реґент Угорщини адмірал Горті видав приказ, щоби здержати процес проти мадярської шляхти за участь у привернінню покійного Кароля Габсбурга в 1920 році на престол Угорщини.

Кажуть, що він се зробив тому, що і самий був вмішаний в заговір.

ПЕНСІЯ ДЛЯ СТАРЦІВ.

БЕРН, столиця Швайцарії, 31. липня. — У швайцарському парляменті предложено законопроект про пенсію для старців. По новому закону всі старці понад 65 літ діставали б від держави річну платню по $80 річно. Половину з того платила б держава з доходів з податку від алькоголю, а другу половину сплачували б роками сі, що мали б одержувати платню і їх роботодавці.

Соціялісти спротивились тому законопроектови, кажучи, що то замала сума. Кромі того вони домагаються платні від держави для всіх немічників.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНІЗАЦІЯ ЧИ РУСИФІКАЦІЯ

У харківській комуністичній газеті „Вісти" появилася стаття, якої американські агенти комунізму певно не передрукують. Стаття написана Ол. Досвітним і говорить про „українізацію", ту саму українізацію, яку сі власне агенти так завзято й запопадливо величають. А не передрукують сього причинку про українізацію американські большевицькі агенти тому, бо вона кинулаби цілий сніп світла на те, що справді варта українізація України, ведена з Москви.

Наперед треба підняти факт, що редакція „Вістий" сама боїться справу рушати. Вона до статті додає ще від себе, що стаття се лишень голос одного чоловіка, що за сею статтею підуть ще другі, що справа буде далі краще обговорювана. Видно, редакція сама боїться своєї статті, як забобонний чоловік власної тіни, і на всі боки викручується перед повною відвічальностю за неї.

Тимчасом у статті нема що дискутувати. Тут подані факти, на якими нічого дискутувати, бо всякі заключення з фактів, раз вони стали відомі, можуть бути лишень одні. Про сі факти автор пише дослівно так:

„Кождому відомо, що залізничих кіосків („стендів" для продажі книжок і газет) у Українській Соціялістичній Радянській Републиці певно більше ніж є всіх крамниць на Україні та й сягають вони до найдальших закутин і далекі від окружних і губерніяльних міст, де фактично тільки й є книжкові крамниці. Одним словом сучасні залізничі книжкові кіоски є неабияким фактором (чинником) у розвитку культури і поширення друкованого слова у гущавину робітничо-селянських мас".

„Але біда в тім, що ті залізничі кіоски є впертими ширителями тільки російської культури, російських книжок, журналів і газет. Можете проїхати по всіх залізничих пунктах з півдня на північ і з заходу на схід УССР. — ніґде за ніяку ціну не можна знайти книжки на українській мові. Стороння людина, що не була ще на Україні по містах, може бути запевнена, що жадної української літератури немає, а є тільки російська. Висновки і приклади для всяких міркувань з приводу цього вже самі собою можуть бути ким завгодно виведені. Ніде не має не лише книжки або журналу на українській мові, але немає навіть органу ВУЦВК-ту УССРР. „Вістей", немає навіть „Комуніста". Явище це абсолютно недопустиме. Виходить, що залізничі кіоски обслугують Україну тільки російською книжкою і тільки нею.

„Чим обяснити це явище? — Дуже просто. Виявляється, що центром постачання книжок (і здається монопольним) а навіть і здачі в аренду кіосків є Москва. Харків, центр УСРР., не відограє в цьому ніякої ролі і тому не диво, що в кіосках виключно російське друковане слово".

„Питання незвичайно актуальне. Абсолютно недопустимо, щоби такі на перший погляд дрібничкові підприємства, як залізничі кіоски, зривали справу українізації, гальмували справу розвитку української культури. А коли взяти під увагу, що це має і глибоке політичне значіння, то висновки з цього будуть ясні".

Які саме висновки політичного значіння треба зробити зі сих фактів, сього, очевидно, автор статті сказати не може, бо за се його жадалоби заслання або що найменче викинення з партії, а стаття його й так світа божого не побачилаби. До того писати се заключення зовсім злишно, бо його вже давно зробили всі свідомі Українці. Вони не нині вже прийшли до переконання, що Москва ніякої українізації України переводити не хоче й не може; що всякі голошення про українізацію се звичайний собі політичний обман, обрахований на те, щоби гарними словами обманути „лінивого Малороса", щоби він дозволив Україну дорешти московщити та бунтувався, як Московщина буде його до решти обдирати. Найважнійше заключення з сього факту, то те, що за українську культуру, як за умові інтереси українського населення стояти може лишень той уряд, який вийшов зі свобоідного вибору українського народа. Всякий наїзник дивиться лишень за своїм інтересом, без огляду на те, чи він їде на Україну з кресовими законами чи з фалшивою українізацією.

РЕЗОЛЮЦІЇ

II-го Звичайного Зїзду між 3.—10. липнем 1924 в Подєбрадах в справах економічних.

II-гий Звичайний Зїзд Центрального Союза Українського Студентства ві 1— 10 липня 1924 в „Подєбрадах в Ч. С. Р. констатуючи невідрядне матеріяльне положення українських високих шкіл у Львові, українського краєвого студентства та еміграційного поза кордонами Ч. С. Р. в справах економічних постановляє:

1. Визначити оподаткування довних допомоговців в ЧСР. в розмірі 2 проц. від мінімума екзістенції, які Управа ЦЕСУС-а по можности адміністративним порядком стягає, з чого пів проц. відступається організаціям в ЧСР. на удержання недопомоговців та на культурно-освітні потреби організації.

2. Надати Управі ЦЕСУС-а, як найдальше ідучі права стягати оподаткування, що до студентів західних земель України зокрема, то в питаннях створення екзекутиви, злучити справи оподаткування ростудентів А кооперації студентів в ЧСР. в краю а оподаткуванням тих студентів в ЧСР., які цему опадткуванню ухиляються. Еконолічний ВіддідЦЕСУС-а провадить акцію оподаткування в тісному контакті з УКС. Радою у Львові.

Примітка: У випадку, колиб окремі студенти ухилялися від внесення податку. Екон. Відділ передасть відповідні списки до УКС. Ради, яка переведе це оподаткування на родини дотичних студентів.

3. Констатуючи сумний факт невнесення деякими організаціями в ЧСР. належного оподаткування, доручити Управі ЦЕСУС-а в найкоротшому часі стягнути належний податок тих організацій, що від того податку ухилилися.

4. Констатуючи, що Громада Студентів Емігрантів в Празі та Українська Академічна громада в Берні невповні виконали постанови 1-го зїзду ЦЕСУС-а що до оподаткування, 2-ий Звич. Зїзд постановляє стягнути зі згаданих організацій всі залеглости по зясуванню їх висоти Управою ЦЕСУС-а в порозумінню з управою дотичних громад протягом визначеного Управою ЦЕСУС-а часу.

5. Узглянити матеріяльний стан організацій, а це: а) Громади при Педагогічнім інституті ім. Драгоманова в Празі, зменшити висоту оподаткування на 6 кч. за члена місячно та Громади Емігрантів в Празі, залишаючи 50 проц. оподаткування.

6. Потверджується резолюція 1-го Звич Зїзду в Данцігу про оподаткування родин студентів, побираючих допомогу за кордоном, головно в ЧСР., та одобрюється всякі зарядження в цій справі ЦЕСУС-а та ширення оподаткування на родини усіх студентів і установлення відповідного ключа, доручається Проферусови в порозумінню з ЦЕСУС-ом.

Щодо організацій поза ЧСР. то означення і урегулювання висоти оподаткування полишається Економічному ВідділовиЦЕСУС-а в порозумінню з дотичними організаціями. Вказівки Екон. Відділу ЦЕСУС-а є тут одиноко міродатні.

7. Дорунити Екон. Відділови ЦЕСУС-а стягати довги з тих абсольвентів, які підчас студій користали з допомоги так громадських, як і инших організацій, акотрі вжі мають забезпечене становище. Для цего Економ. Відділ ЦЕСУС-а має використати довжні скрипти попередно підписані цими абсольвентами.

8. Доручається Управі ЦЕСУС-а: а) перебрати як найскорше довжні скрипти українського студентства Чесько-Українського Комітету. б) перевести докладну реґістрацію бувщих допомоговців — абсольвентів від 1920 р. по нинішний день, та стягати з них допомогу, якою вони свого часу користувалися. Всім дійсним як найскорше подати ЦЕСУСови докладний список всіх уділених своїм членам допомог за минулий час, для стягнення їх ЦЕСУС-ом, чи дотичними організаціями (Профрусом).

9. Поставити т обовязок всім дійсним членам ЦЕСУС-а, видавати студентам допомогу лише в формі безтермінових позичок, які мають по укінченню студій звертатися до ЦЕСУС-а чи дотичних організацій.

10. Зі стягнених боргів абсольвентів утворити стипендійний фонд при Управі ЦЕСУС-а. Управа ЦЕСУС-а має подбати про створення таких (дійсних членах). Стипендії, що їх з того фонду призначати муть організації, мусять бути конкурсованими в інтересі збільшення успішности студій.

11. В збірковій акції в Америці повинні бути узглядненні в першій мірі потреби українських високих шкіл та студентства, якого положення не тільки в краю, але і на еміграції поза ЧСР. є тяжше.

12. Зїзд звертається з апелем до Тов Української молоді в Ню Йорку, до Обєднання Укр. Організацій у Філадельфії та инших студентських організацій і громад в Америці, щоби доложили всіх старань до успішного переведення збіркової акції між українським громадянством на українські високі школи на українське студентство.

13. II-ий Звич. Зїзд ЦЕСУС-а зясувавши справу ведення допомогової акції українськими студентськими організаціями в Америці, доручає роздобування та розпреділення фондів з Америки лише ЦЕСУС-ови та та ПРОФОРУС-ови.

До часу переведення цеї постанови в життя, всі дійсні члени ЦЕСУС-а мають право продовжувати ведену ними акцію в Америці,

14. Для успішного технічного переведення патронатів, проситься українські громадські та студентські організації в Америці, щоби вони надсилали призначені на цю ціль гроші безпосередно до організації, до яких апліканти належать. Організації переводять цю акцію під контролею Управи ЦЕСУС-а.

15. II-ий Звичайний Зїзд взиває українське громадянство на еміграції (і в Америці) заснувати „Комітет оборони укр. зразок краєвих в цілі переведення оподаткування на У. В. Н. у Львові.

16. Закликає все українське зокрема на терені ЧСР. оподатковувати себе для матеріяльного зміцнення У. В. Ш. у Львові в розмірі 2 проц. від висоти їх місячних поборів.

II-гий Звич. Зїзд вважаючи що піддержання У. В. Ш. у Львові лежить рівнож в інтересі Закарпатської України, закликає українське громадянство цеї країни до творення „Комітетів прихильників У. В. Ш. у Львові" та переведення оподаткування на потреби У. В. Щ. у Львові та на потреби укр. студентства. Управі ЦЕСУС-а доручається поробити відповідні кроки в цій акції.

XVIII. II-гий Звич. Зїзд принимає до відома істнування „діспозіційного фонду" при головній Раді Проферуса у Львові та закликає всі українські студентські організації на еміграції до інтензивної співпраці з головною Управою Проферуса.

Примітка: „Діспозиційний фонд" має бути ужитий для видачі зворотних допомог.

XIX. II-гий Звичайний Зїзд констатує залеглість членських вкладок майже усіх організацій та зобовязує всіх членів ті залеглости, вирівнати. Управі ЦЕСУС-а надається право завішення в правах членства дійсних членів Централі, якщо вони не внесли членських вкладок довше як за три місяці.

Розмір членських вкладок встановляється:

а) для організації в ЧСР. 60 сотиків за кождого студента.

б) для організацій поза ЧСР. по ¼ членської вкладки, плаченої членами до організації.

в) членські вкладки організацій поза ЧСР. (і Проферуса) по обчисленню дотичними організаціями зараховується як видані допомоги на адміністраційні видатки дотичних організацій.

XX. II-гий Звичайний Зїзд устанавляє слідуючий розподіл сум з оподаткування студентів в ЧСР.:

а) адміністраційно - організаційні видатки 15 — 20%,

б) студентство і високі школи в краю — 20%

в) студенти поза ЧСР. (Німеччина, Данціг, Австрія, Варшава — 50%.

г) инші організації поза ЧСР. як в Югославії та Болгарії та хорі студенти 10 — 15%.

Примітка: Суми призначені для Проферуса залишаються в Економічнім Відділі ЦЕСУС-а до повної розпорядимости УКС. Ради у Львові.

XXI. II-гий Звичайний Зїзд доручає Економічному Відділови ЦЕСУС-а зібрати в найкоротшому часі точні відомости про скількість і стан незабезпеченого студентства на теренах Німеччини, Данцігу, Австрії і Варшави („Союз Громад") та в міру потреби уділяти допомоги тим організаціям. Всі організації, які рефлектують на допомогу, зобовязуються кожні 2 місяці давати вичерпуючі статистичні дані щодо скількости українського студентства, їх студії та щодо економічного їх положення.

XXII. Доручається Економічному Відділови утворити фонд допомоги хорим студентам та вплинути на дійсних членів ЦЕСУС-а в напрямі заснування анальогічних фондів при окремих організаціях.

XXIII. Констатуючи, що протягом останнього року справа заснування студентських самомочей виказали повний поступ. II-гий Звич Зїзд доручає Відділови в цілі усталення організаційних форм та скоординування праці поодиноких закладів — подбати про заснування „ Централі Студентських Самопомочей".

XXIV. Для покриття видатків звязаних з участю у міжнародних студентських конференціях — у Варшаві та Будапешті. II-гий Звичайний Зїзд ухвалює оподаткувати кождого студента-допомоговця в ЧСР. одноразовим податком у висоті 5 Кч. Цей податок має бути стягнений Управою ЦЕСУС-а найпізніще до 1. VIII. 1924.

XXV. II-гий Звичайний Зїзд ухвалює анулювати борги попередних патронатів на підставі касового звіту Управи ЦЕСУС-а у сумі 1.525.67 Кч.

XXVI. Управа ЦЕСУС-а надається право по перевіренню стану довжників, згідно з касовим звітом, скасувати борги ЦЕСУС-а в сумі 2.897.20 Кч.

XXVII. II-гий Звичайний Зїзд взиває українське студентство в Празі в найкоротшім часі зліквідувати справи п. Мартиновича та Страхової Академії.

XXVIII. Управа ЦЕСУС-а заопікується лише тими недопомоговцями в ЧСР., які вика-жуться документами, що можуть бути слухачами високих шкіл. Для студентів західних земель України та Буковини крім цього жадана є посвідка УКС. Ради, зг. К. У. С. Б. Ради.

XXIX. II-гий Звичайний Зїзд визнаючи оправдання У. Г. А. в Берні в справі ухилення ся від внесення податку за неслушне підтверджує завішення Громади в членських правах та надає Академічній Громаді в Берні змогу набути членські права по порівнанню тих залеглостей.

XXX. В повному призианню праці понесеної українськими студентськими та громадськими організаціями в Америці для піддержання У. В. Ш. у Львові і студентства, II-гий Звич. Зїзд засилає братній привіт всьому українському студентству в Америці та складає Т-ві Української Молоді в Америці, „Обєднанню Українських Організацій" у Філядельфії, Українському Червоному Хрестови у Вінніпегу, Лізі Оборони України та иншим українським студентським та громадським організаціям, що морально та матеріяльно спомагали та піддержували У. В. Ш. у Львові та усе українське студентство, та складає щиру подяку.

XXXI. Констатуючи велику поміч, несену організаціями: Чеським Червоним Хрестом, Місією Методистів в Празі, Чесько-Українським Комітетом, Українським Громадським Комітетом в ЧСР., українському студентству, II-гий Звичайний Зїзд складає згаданим організаціям свою щиру подяку.

XXXIII. II-гий Звичайний Зїзд вітаючи, незломно у своїй боротьбі за повне національно-державне визволення, українське громадянство на західних землях України, складає тому подяку за понесену велику моральну та матеріяльну поміч для У. В. Ш. у Львові та українського студентства.

ДОПИСИ

БРУКЛИН, Н. Й.

Хто за Рідною Хатою!

День 20. липня 1924 р. буде довго згадувати бруклинська громада, бо ще не мала нагоди, зійтись спільно як згаданого дня на пікніку в парку Клінтон Бетс, який устроїло Укр. Тов. Рідна Хата. Коли залунав поклик у часописах, то вже в суботу вечером люди стояли гуртками і говорили про пікнік та про погоду. В неділю рано сонічко неначе чаром зійшло. Комітет около 7-мої рано берець до роботи. Дався чути гурків великого трока, прибраний американськими і українськими прапорцями, по боках прибраний у виді фани а по заду велика напись, клич бруклинських громадян на пікнік. Комітет вкладає до авта, що потрібне і рушив мов гураган у дорогу до парку. А около 10. години знов зїжджаються великі авта, чути розказ комітету гр. П. Малицький на Метро Вит Еве, гр. Сметанюк на Берри Ст., гр. Хміль на Кент Еве. Люди радо сідають до красно умаєних троків, щоб найскорше до парку. Вже около години 11-ої відїждає перший трок до Клінтон Парк Бетс. Люди поволи злізають. Яке враження: на брамі висить високо амер. і укр. прапори а посередині велика напись в чисто укр. мові. Витає вас чесні громадяни і громадянки Першим пікніком Укр. Тов. Рідна Хата в Бруклині, Н. Й.

Хвиля за хвилею приїзджають великі троки і малі авта, гостий витає комітет, в середині в парку великі столи з вигравками і другими забавками, дівчата в укр, строях чіпають укр. відзнаки, іде забава весело в парку, розходяться вигравки. Аж тут п. А. Дацко і п. А. Шипот з предс. Гр. Бардаком несуть хату обмаєну прапорцями, вироблену гр. Теодором Карплюком. Чути радість, іде розмова про дім, про хату, іде весело розмова, нема партій, бавляться як одної матери діти. Нараз чути голос ліцитація, хто дасть більше: оден купив курочку, другий когутика, третий веприка, і так далі. Кінчиться ліцитація, проголошуєсь тягнення шнура: виступає одна партія демократична під проводом гр. Бардака і партія републиканська під проводом Малицького. Дають здорові ропи, чіпаються по 17 здорових козаків, чути розказ, напружається сила, але нараз стрілила ропа мов з моздіра, не витримала перед укр. силою; другу, то саме, сплітають у четверо, чути крики дайте данци пірвемо. Комітет бачить завзяття перестає роботу обіцяє на другий рік зробити сильнійший шнур, щоб ніхто не розірвав і не відорвався від свого укр. народа. Знов іде весело забава, сонечко поміж деревами [illegible] не-де деревиною порушить. А мені упало на думку „Реве та стогне Дніпр широкий". — А тут показалась така велика сила бруклинських громадян, а скитаються по чужих хатах, бо ще не діпняли цїли свого власного дому. І знов даеся чути голос клярнета здорового горніста, кличе людий до галі. На гали тне музика укр. гопака, крешуть завзято молодці мов на Запорожу.

Кінчиться гопак, привитує гостий з комітету гр. П. Свідзінський і гр. Ілія Малик в коротких словах дякують присутним за участь, взивають стати всім в ряди до одної великої громади за що присутні нагороджують грімкими оплесками. Відтак покликують предс. Укр. Тов. Рідна Хата, щоби як голова сказав про ціли сего Тов. Коли явився гр. Григорій Бардак на естраду, видно громадяни знають заслуги як щирого робітника на ниві народній, бо витано свого предс. бурею оплесків; гр. Бардак дякує щиро за привіт. Хвиля мовчання і дались чути голосні слова зерна правди Богдана Лепкого:

Нема таких кайдан
щоб люд скувать —
наш дім, на шхрам
Недасться, недасться!

Відтак короткими словами сказав про заложення сего Товариства і його розвій. Яка любов настала в Бруклині між укр. громадою через Укр. Тов. Рід. Хати. А яка то любов опануе, коли отворяться двері свої хати, як загомонить рідна пісня наших діточок. Дальше кличе словами Батька Тараса:

Роскуйтеся, братайтеся
У чужому краю,

і кінчає свою промову, взиваючи своїми здоровими грудьми, дає запал до дальшої праці, за що знов посипались грімкі оплески. Відтак дівчата Марія Кравчук на пяні і Кася Кравчук на скрипці відограли кілька укр. пісень, за що публика нагородила щирими оплесками. Згадані дівчата мають гарний талан до музики, колись станути у пригоді укр. громадянству. Гром. І. Кравчук сказав короткими словами як маємо любити своє рідне. Кінчиться промова громадяни розїжджаються знов тою самою дорогою, та жалують, що так скоро пікнік скінчився. Замикається брама парку, а липи тужать за такими спокійними гістьми, як бруклинські Українці під проводом Укр. Тов. Рідна Хата.

Учасник Пікніку.

КІНЕЦЬ СВІТА.

Кожний пригадує собі заповіджений перед війною кінець світа від хвоста комети Галея. Світ не скінчився тоді але почалася війна. Анальогічне пророцтво трапилося цими днями у Будапешті. Великі стихійні катастрофи дали притоку до того. У вівторок минулого тиждня мав упасти на місто огненний дощ. Селяне та селянки причепурилися і масово ждали на смерть у заповнених церквах. Усе скінчилося хмароломом — і люди втихомирилися відкладаючи „останній день" на пізнійше. Фактом є, цього року бурі та градобої є дуже поширені у східній Европі.

СЕЛЯНСЬКИЙ СОЮЗ.

До „Діла" пишуть з Варшави:

В ч. 24. „Нашого Життя" зявилась відомість, що „українське соціялістичне обєднання „Селянський Союз" в скорому часі відбуде ряд зїздів на Волині та Полісю. Організаційний рух — значиться далі в тій інформації — йде дуже жваво та охоплює все ширші кола активного нашого селянства".

Що то за Селянський Союз, чому і як він виник, які його завдання, в якому стані пере бував тепер його організація — по цих питаннях були в мене де-які відомости ще тоді, коли зявились перші чутки про нову соціялістичну організацію, але відомости ті не зясовували справи цілком і використувати їх для других в той момент було незручно. Тепер справа значно посунулась наперед, і я звернувсь до членів соціялістичної фракції посольського клюбу з проханням поінформувати мене докладнійше. П. посол М. Чучмай, що стоїть на чолі справи, радо зі мною поділивсь тими відомостями, які мене цікавили, і тепер я зі свого боку можу поінфармувати в цій справі ширшу суспільність.

Селянський Союз прагне охопити своєю діяльністю власне ті землі, які були в складі Української Народньої Республики, а потім одійшли під владу Польщі. За часів відновлення української державности утворилось і зорганізувалось на Великій Україні кілька соціялістичних течій і груп. Фрагменти тих течій опинились і на згаданих землях та до того — в нових і своєрідних національно-політичних умовах. Щоб організаційно зібрати свої сили та змінити й поширити свою політичну акцію, багато представників згаданих соціялістичних груп готові були йти на уніфікацію та прилучення до У. С. Д. П., як старої організації, що давно працювала в умовах польської дійсности. Були зроблені у цім напрямку і певні кроки, але дуже швидко наступило розчарування. Замісць самостійної соціял-демократичної партії члени молодого обєднання зустріли скривлений мало соціяльно-демократичний віддам з ясним москвофільським нахилом, а їм це було зовсім не по дорозі. Значна більшість поспішила відокремитись від цього обєднання і замислилась над утворенням своєї власної організації сутонаціональної і цілком незалежної від чужинних впливів.

Тоді і розпочалася праця над утворенням Селянського Союзу, на чолі якого стала в цей організаційний період соціялістична фракція українського посольського клюбу. Коло неї гуртуються представники соціял-демократів, соціялістів-революціонерів і селянських соціялістів. Своєю метою ставить Союз виховання і організацію селянства на ґрунті державного світогляду і в звязку з особливими умовами сучасности дається при цьому перше місце національним моментам, а не соціяльним. Конечність саме такого шляху виправдується на тільки напруженою денаціоналізаторською акцією офіційних чинників, але й тим москвофільством, яким по суті перейнята праця серед селянства місцевих представників У. С. Д. П. Але ставлячи собі такі завдання, керманичі Селянського Союзу добре розуміють, що організаційна праця серед селянства моглаб мати певний успіх лише в тому разі, колиб вона провадилася на реальному ґрунті і Селянський Союз висуває програму економічного обєднання селянства, на чолі якого стоїть Економічна Рада. Цей зверхній орган у скорому часі вcase скликає зїзд представників селянства Дубенського, Кремінецького і Острозбкого повітів для заснования між иншим Сільсько-господарського банку. Таких банків намічається кілька.

По економічних зїздах мають відбутися зїзди політичні, які встановлять на місцях екзекутиви Союзу у виді селянських комітетів. Тепер в повітах провадять організаційну працю секретаріяти партії.

Перед Селянським Союзом стоять величезні завдання і незвичайні трудноші. Керманичі союзу здають собі з того справу і зосереджують свою увагу на середньому і незаможньому селянстві, що складає більш 80% всього селянства взагалі. Під теперішню пору Союз має замало персональних засобів, щоб мати поважні впливи на сільський пролетаріят. Іти шляхом демагогії або шукати підпомоги денебудь инде Селянський Союз, само собою зрозуміло, не може.

38. червня 1924 р. Senex.

З ПОЛІЦІЙНИХ ПРАКТИК У ПОЛЬЩІ.

В місточку Рафалівці, пов. Сарни на Поліссю, сталася така пригода:

Властитель млина посудив Івана Караїмчука, що той украв пас з його млина. Зате комендант постерунку Кубіца і поліціянт Смолінскі забрали його, щоб зробити допит. Ходило їм о те, щоб Караїмчук признався до крадежі. Коли той не признався, давай „вести слідство". Перш усього ударили в лице. А потім положили його на підлогу і били палкою, грубою яких 5 сантіметрів, по спині, голові й ногах. Клали чотири разів і за кождий раз давали по 25 буків. Після того роззули і били по підошвах, аж понабивали чорні криваві плями, а тоді казали танцювати. Вкінці звязали назад руки і підвісили до балька.

По переведенню слідства, коли Караїмчук всетаки не признавався, забрали його на постерунок і держали через пять днів, кажучи рубати дрова та палити в печах. Аж коли рідня стала робити заходи у слідчого судді, випущено жертву середньовічних практик.

Караїмчук вніс скаргу до прокураторії Окружного Суду в Рівнім і поставив свідків. Коли розвідав про це комендант Кубіца старався через ріжних посередників наклонити його, щоб той залишив скаргу, а коли він не послухав, — грозив що арештує його і засадить на чотири роки тюрми або і вбє. Так само грозив і свідкам.

Вже минуло трохи часу від коли це сталося.

Кольоман Міксат.

ДУХ У ЛЮБОВНІЙ.

(з мадярського).

(4)

Комендант Петро Новоградський заразже виїхав із палати до свого приятеля старости. Просив старосту позичити йому тисячу золотих, бо має заплатити дуже важний довг.

Староста зараз виплатив йому бажану суму. Новоградський пробував кожен золотий окремо, дзвонив ним. Уложив із них дві ріжні купки.

— Що це ти таке робиш? спитав староста.

— Відділюю лише фалшиві від правдивих, щоби, як прийдеться віддавати, — я знав, скільки маю принести доброго а скільки фалшивого золота.

— Алеж не говори небелиць — сміявся староста.

— Я не жартую, — сказав комендант понуро. — Все золото, що його позавчера виграв від тебе король — було фалшиве.

Староста поблід.

— То неможливе, — сказав заікуючись.

— То зовсім певне, таксамо як осьтут що другий-третій золотий є фальшивий. Надумайся лише, від кого ти їх дістав?

Нараз розяснилось старості.

— Ага, знаю, від цього негодяя Каспарика.

Хто то, де можна зловити його!?

— Ніде, бо він уже вмер.

Комендант і насупив грізно брови.

— А до чорта! ти вдаєш ніби не розумієш мене, — говорив дальше обиджений староста.

— Я попросту не радо вірю у померших обвинувачених. Скільки дістав ти від нього?

— Сімсот.

— Алеж ось тут лише між ними більше є як сімсот фальшивих, — відповів Новоградський.

— Ну, про ці инші я вже не знаю, відкіля вони взялися у мене.

— Так я розсліджу добре цю справу. До цього часу раджу тобі, не показуйся на королівському дворі. Королеві булоб це неприємно.

Староста скаженів. Рвав на собі волосся й написав королеві, міністрові і хотів визвати команданта поліції на двобій.

Король був добродушна людина. Старався вспокоїти його.

— „Я знаю, любий старосто, — писав король у відповідді — що ви не чеканили фальшивого золота. Та навіть як ви і чеканили би його, то ви робили би лише те саме що й я. Тому я ще найменше міг судити вас. Заходьте вже зовсім спокійно знову сюди, але як схочете грати. „Ль'гомбре" у мене, то для цього принесіть справедливе золото".

Новоградський ще того самого дня вислав двох тайних поліцистів до Любовної. Вони скоро розвідали, що ціле місто й околиця засіяні фалшивим золотом і що поширював його покійний Михайло Каспарик, що зявлявся всюди.

Король розсердився дуже, коли міністер зясував йому це.

— Самособою, — говорив він глумливо — дух чеканить і поширює фальшиве золото. То вигідно, бо йому не заборонено і годі його покарати.

Міністер похмуро кусав бороду.

— Жду ваших приказів, ваша королівська величносте!

— Хочу лише зробити дрібну заміточку, — сказав король зідливо.

Міністер уклонився зложивши руки на грудях на вхрест.

— Маю велику охоту обох цих тайних агентів і команданта вислати на тамтой світ. Хай вони там вишпіонували би цю справу, бо ви кажете, що то на тамтому світі. То було би найпростійше.

Та зараз осміхнувся на свої власні слова. Бо не був грізний, лише запалювався.

— Та щоби поговорити поважно про цю справу — говорив він по хвилі дальше — то пішліть приказ нашому губернаторови Козановичеві. Що на мою думку нема ніяких духів, але певно фальшиві гроші походять від нього, то хай він призадумається над цим чудом і хай здасть мені звіт до тридцяти днів. Приказ цей післати йому спішним післанцем. На той час наділити його повновластями і надати йому Ius gladii.

Рівночасно до Любовної прийшов декрет Ius gladii до Козановича і вернула депутація від епископа.

Епископ менше-більше сказав їм так:

„Вірте мені, діти, кого раз скосила смертна коса, той уже ніколи не пробудиться, хіба в долині Йосафата".

Та всетаки вислав запечатаний дозвіл, що можна отворити гріб Михайла Каспарика і спалити його тлінні останки, коли це лише причинилося би до вспокоєння народа.

Зачався рух у Любовній. Козанович велів негайно проголосити тарабаном Ius gladii. Так від нині губернатор був паном життя і смерти.

На замку вивішено торжественну шовкову фану, начеб був присутній сам король. Инший післанець звіщав, що є приказ до двох днів позносити до курії всі фальшиві гроші а той, у кого опісля знайшли би ще фальшивий сотик, — відчує строгий закон.

Губернатор не отягався. На другий день велів зараз прикликати Каспарикову вдову.

Гарна жінка від часу похорону не показувалася вже на вулиці. Тому то найбільше зацікавлення викликало ці у місті. Кількох дуже цікавих далиб собі відрубати мізильний палець, щоби дізнатися, як вона тепер виглядає, чи вона ще гарна, чи цвітуть іще рожі на її лиці, відколи примара почала зривати їх.

З уст усіх вирвалось здивоване „Ах", коли зявилася перед суддями, перехиливши стрункий стан легонько вперед, з осміхом на свіжих устах. Прийшла з шумом у чорних шовкових шатах. Юбка прилягала так тісно до тіла, що можна було бачити як піднімалися то опадали її груди. Губернатор не в силі був відвернути очей від неї Пан Гергей не міг здержатися, щоби не сказати до Павловського:

— Canis mater! Задля неї оплатиться вже встати з гроба. Що скажеж куме?

Христоф Павловський був чоловік маломовний. Він насамперед надумувався богато, заки відповів:

— Всі жінки є жінки, більш ніщо. Я до моєї не вернуся.

Козанович почав переслухання.

— Чому ви носите жалобу?

— Бо мій чоловік помер, відповіла вона з тиха.

— Так. Щож то за чоловік, якого ви приймаєте в вашій хаті і який нераз заночовує у вас?

— То мій чоловік.

— Михайло Каспарик?

— Коли він на тамтому світі не одержав иншого ймення, то так.

— Чи він дух, чи чорт чи звичайний чоловік із тіла і крови?

— Цього я не знаю, — сказала вона тихо, таємничо.

— Якжеж це так не можете ви знати, таж ви чоловік і жінка для себе. Лише не говоріть щось такого, пані Каспарикова. Виж балакаєте з собою і цілюєтеся теж. Так чи ні?

Пані Каспарикова зачервонілась аж по вуха і мережковою запаскою соромливо закрила лице до половини.

— Так.

— Отже, — питав Козанович чи цілунок такий горячий як инших людей і таксамо приємний?

Марія обурена похитала головою, і з її гарного, хвилюючого волосся пронісся свіжий запах фіялок, що помало розійшовся по всій кімнаті.

— Може ще ніколи не цілював инший чоловік.

Козановичеві (якому було щойно трицятьпять літ), цей ніжний запах, що продіставався з жіночого тіла, волосся, — бив таксамо у ніс. І його збирала майже охота зірватися й поцілювати гарну жінку. Самособі лише в інтересі загалу, щоби ствердити ріжницю цілунків. Та він поборов себе і не зробив цього.

— Пані Каспарикова, — сказав він із запертим духом — ми зібрались тут у імені Бога й короля, щоби розкрити корінь злого й розслідити правду. Нам не справляє то приємности, мучити вас дурницями, не хочемо також сміливим зором заглядати поза занавіси святощів вашого дому, ані не любуватися вашим засоромленням, хочемо лише переконатися, чи згадана особа то лише фантом, привид чи на ділі й в усьому і поза могилою є для вас чоловіком.

Молода жінка відвернула голівку від суддів (бо парох і два відпоручники монастиря сиділи таксамо у раді) і промовила ледви чутно:

— В усьому.

— Зізнаєте це під присягою.

— Так, зізнаю під присягою — сказала вона сміливійше.

— Запротоколуйте це, — озвався губернатор до одного з урядників, а потім переслухував дальше.

— Що каже ваш чоловік, як довго потріває ще ця позагробова мандрівка?

— Приказав мені, про це ніколи не розпитуватися.

— Так про щож ви обоє говорите?

— Про рівнодушні буденні справи.

— Не знаєте, як він за життя занимався чарами або був у взаєминах із чарівницями? Чи не носив він амулета або щось иншого чародійного, прим. чародійне зілля або висушену ящірку або перстінь під сорочкою?

Марія осміхаючись похитала головою.

— Ні, ні, я нічо такого не запримітила.

Губернатор глядів на неї недовірчиво. Він рішуче вірив, що ця любовницька таємнича справа звязана з чарами. Цьому й годі було чудуватися у такі часи, [illegible] божеська Теміда (суд) не боялася поважно здоганяти держака мітли катівським топором.

Марія хотіла усунитись.

— Ще одно питання, пані Каспарикова. Відкіля має гроші ваш чоловік?

— Я гадаю, що він говорив із своїми довжниками.

— Чи немав би він иншого жерела? Тепер після його смерти він пустив у обіг богато золотих і талярів.

Пані Каспарикова скривила глумливо червоні устонька.

— Коли на тамтому світі нема инших чеканених монет? А бодай нема згадки про це в катехизмі.

Павловський не міг цього більше стерпіти. Дивіться на бабу, вона ще буде собі тут жартувати!

— Ми не цікаві на твої гарні зуби, Евина дочко, — сказав він патетично — а хочемо лише знати, де поділася бариллочка з золотом, яку твій чоловік украв Михайлові Черницькому. Бо що він був тут справником, це не дасться заперечити.

Але жінка не могла або не хотіла знати про бочівочку.

Потім зізнавало може яких сорок свідків, які ще по Каспариковій смерти, стояли з ним у взаєминах. Один бачив, як він пропав у цвинтарних воротах, инший стрінувся з Каспариком на вижці сідельника Ковача. Вахмайстрові Козимирському дав такого ляпаса, що цей полетів аж на другий бік вулиці. Мартин Нодь у ночі минулої неділі чув як тіло проймало ледяний холод, а потім схопили його жолудкові корчі. В темноті не міг він нічо бачити, та напевно Каспарик так зачарував його.

Все те запротокольовано, хоч то понайбільше були дурниці або уява.

Вкінці комісія пійшла на нараду у дальший кут кімнати, бож самі протоколи не помагали нічо. Требаж було ділати.

Після наради посідали торжественно назад на свої місця лише один парох стояв і говорив:

— „В імені епископа! Отсим позволяю отворити гріб Михайла Каспарика, а тіло передаю у руки короля. Амінь.

Опісля Козанович заложив колпак на голову і серед гробової тишини проголосив:

— „В імені короля! Отсим розпоряджаю отворити гріб Михайла Каспарика а його тіло спалити на кострі".

Притакуче бумотіння пронеслось по кімнаті, переповненій віддихом свідків, запахом кожухів і горівки.

Завтра відбудеться ексгуція, — додав губернатор, звернувшись до прокуратора.

„Завтра отворять гріб!" Ця велика новина наче живий чорний кіт поскакала на вулицю. Все раділо. Густі гуртки поставали перед дверми, на вулиці, і під деревами. Розкопають гріб! Що за розрада! Щось такого може статися лише в Любовній.

...Коли губернатор вертав до дому, супроводжав його нарід викликами „урра" з курії аж до замку. Таж люде все є однакові. Як смішно! Коли чудовий місяць травень із свіжою зеленю і пахучим цвіттям наповняв воздух милим запахом, то їм справляло більшу радість, що розкопають задушливий гріб і відчинять порохнявіючу труну, щоби могли бачити тліність у всьому її жахіттю.

Вже о півночі встало богато людей й облягали кладовище, щоби вранці не втекло їм нічо, що варто бачити.

Зараз після засідання ради на головній площі [illegible] костир. Теслі через ніч побудували трибуну для врядових осіб і визначних жінок міста.

Шкода лише, що не буде найгарнійша з них, Марія Каспарик.

По хатах світилося до самосхвилювання не могла спати. Лише дітей загнали до ліжок, погрожуючи Каспариком. Инші знову боялися, що Каспарик використає ще останні години своєї сили, для пустотливих жартів, заки росиплеться в попіл і пил. Тому не брався їх сон.

(Дальше буде).

ФІНЛЯНДІЯ.

Нинішна фінляндська републіка велика є на 387.426 км. а цьому просторі живе кругло 3.350.000 людей. Згідно зі статистикою з 1920 р., було88.7 проц. Фінляндців (цебто фінів і Шведів) а лише 11 проц. Росіяні трохи Німців. Москалі це пришельці з останніх літ з перед війни, живуть понайбільше по містах.

В 1809 р., після нещасливої війни Фінляндія злучилася з Росією в окремішню автономну державу. Спочатку Фінляндія — хоч злучена персонально з Росією могла доволі самостійно розвиватися. На основі автономії мала Фінляндія доволі широку економічну і культурну независимість, а в значній мірі і політичну. Мала свій власний парлямент, власне законодавство, власні гроші. З царською Росією була Фінляндія звязана лише спільнаю армією, військовим обовязком і особою царя, який для Фінляндії, як великого князівства, був великим князем фінляндським. Кождий цар вступаючи на престол, присягав на фінляндську конституцію. А цю конституцію можна було змінити лише на основі ухвали фінляндського парляменту і великого фінляндського князя (цебто російського царя). Проте затії російських царів проти конституції рівналися зломанню присяги. Ці московські затії проти Фінляндії почались тому яких 30 літ. Коли москалі всіми засобами почали здавлювати самостійність Фінляндії, весь фінляндський нарід (інстиктово й відчуваючи нарушення своїх прав станув до боротьби. Всі верстви суспільности станули в обороні прав Фінляндії з однаковою завзятістю й геройством. Таксамо селяне, котрі після розвязання фінляндської армії не хотіли йти до російського війська, як і сивоволосі патріоти, котрі вказували народові шлях і за це поневіралися на засланні, або урядники нса ріжних становищах, які не виконували російських прказів і за це звільнювані були зі становищ. Після програної війни з Японією, Росія злагіднила трохи свій режім супроти Фінляндії, Але не на довго. Небаром безперестанно і пляново силою здавлювано всі заприсяжені права і вольности Фінляндії. І знову повставали проти царського гнету фінляндські патріоти, цілі суспільні кляси. Не зважали на це, що найкращі сини Фінляндії карались на далекім Сибібо 17. падолиста 1914 р. в Пері. Вже підчас світової війни, тербурзі випрацьовано плян для повного зросійщення Фінляндії і закон цей підписав цар російський. А зараз кілька тижнів після вибуху війни вивезли Москалі довголітного президента фінляндського парляменту, суддю П. Е. Свінгуфвуда — на Сибір, у Наримськ. Із ним пішла і його жінка. Свінгуфвуда любила і поважала ціла Фінляндія, бо він для всіх Фінляндців був взірцем неустрашимої волі в боротьбі за права батьківщини. Урядників, які не важились арештувати Свінгуфвуда, усунено з урядування і покарано вязницею. Але і на далекій Сибірі не тративСвінгуфвуд віри у кращу будуччину своєї країнини. Землякам посилав одним довірочним післанцем поздоровлення і загрівав до дальшої боротьби.

„Не тратьте віри, боріться лише дальше як і досі з завзятою фінляндською витревалістю за закон і право! День визволення таки прийде!"

Колиж цей Фінляндець, що відвідав Свінгуфвуда, натякнув як то тяжко мусить бути, коли людина так далеко від батьківщини, відповів Свінгуфвуд зворушено:

„При теперішних обставинах краще служити батьківщині як засланець.

І без сумніву доля Свінгуфвуда причинилася більше, як що инше до цього, що виявила світови наглядно царський деспотизм і загрівала земляків до витревалої боротьби.

Ще богато инших Фінляндців арештували царські ступанки: інтелігенції, адвокатів, журналістів, студентів і селян. Селянин-самоук Соломон Вейсенеп із Куолємаєрві помер на Сибірі.

Гнобитель знали, що мають до діла зі свідомою нацією, що станули з нею на военну стопу. Вони вже давно позбавили цю країну власної армії, але годі було знати, коли трісне занадто натягнений лук. Тому старалися відрізати Фінляндію від решти світа від заходу. Не впустили до краю ні одної скандинавської ґазети, завели цензуру, забаронили ивізд із Фінляндії. Край залили шпіони, жандарми, всюди запанував террор, ревізії, арешти, тюрми. За першого півроку війни заборонено 12 ґазет на час війни а яких50 часописів покарано за такий самий короткий час грошевою карою на суму 34.270 марок! Скликання парляменту заборонено.

А Фінляндці бажалиж ніщо, лише щоби їх оставлено в спокою, щоби не порушувано їх свобід, окуплених кровю батьків. Але царські посіпаки на це не зважали, не зважали й на це, що Росія, як вступила у війну з Німеччиною й Австрією заявила, що робить це в обороні малих народів. І гнобила все більший, малий, культурний фінляндський народ.

Та прийшла заплата. Росія програла війну. І після абдикації останного російського царя з кінцем січня 1917 р., розумілося, що з упадком царського престола паде і персональна унія Фінляндії з Росією.

Перша російська нова влада при своїх власних невзгодинах не могла управильнити відносини супроти Фінляндії. А Фінляндія відділилась (вія факті) від Росії дня 6. грудня 1917 р. вважають і святкують Фінляндцідержавним-народнім святом своєї самостійности, днем повстання Фінлянської републики. Фінляндське військо, „народна міліція" числить десятки тисяч люда, що є доволі на 3,000.000 населення. Належать до цієї армії і старі і молоді. Вона старається теж за виховання молоді. Організуються і жінки. Нині є в Фінляндії 20.000 жінок, вправляються і працюють у здоровній санітарній помічній службі, які у кожній правильній армії.

Нема ні одного фінляндськог села, де не булоби бодай невеличкого гуртка, кількох членів горожанської народної міліції, всюди добре зоруженої. Народня міліція пильно сторожить независимости Фінляндії, що з огляду на сусідство з большевією все є загрожена, а также і в середині краю платними аґентами совітів.

Перші роки самостійного політичного і економічного життя Фінляндії були тяжкі, як инших нових держав. Але завдяки культурности Фінляндців консолідація краю поступає гладко і добре. Останні вибори до фінляндського сойму дали країні повну парляментарну влау. Фінляндський сойм числить 200 послів. Влада має за сабою 122 голоси. Соціялісти (78 послів) є невтральні супроти влади.

Фінляндія, одна з найменцших держав у цілому світі. Але культурою і патріотизмом, вона не уступає й великим державам. У нродніх піснях Фінляндії оспівують природню красу своєї батьківщини, яку називають **Саомі**, цебто **країна тисячу озер**. І дійсно є то країна озер, а заразом країна печер, яруг, лісів, [illegible] морських фйордів, заливів, проливів, численних островів і острівців, але й край страшних вітрів ледяних і снігових полонин, де нема ні доріг ні залізниць. У Фінляндії триває зима 9 місяців, а 3 місяці є не дуже то теплі.

ШКІЛЬНЕ ВІЧЕ В БЕЛЗІ.

Дня 29. червня с. р. відбулося в Белзі велике віче в шкільних справах. На віче мали прибути посли Хруцький і Козубський, одначе в останній хвилі повідомили телеґрамами, що не можуть прибути. Це зробило немиле враження на селян, які прибули з околиці в дуже поважнім числі до 1500 люда. Саля місцевого „Народнього Дому" не могла помістити всіх учасників, з котрих кількасот мусіло стояти під отвореними вікнами.

Віче отворив довшою промовою місцевий адвокат др. Ілля Салагуб, а загальний реферат про стан українського шкільництва виголосив делеґат зі Львова проф. Миколаєвич. В дискусії над рефератом брали живу й чисельну участь передовсім селяни. Можна було переконатися, що тверда школа нинішнього лихоліття піднесла значно рівень національної свідомости та зрозуміння між нашим селянством. Представники селян говорили сміливо та відважно, ставили кожну справу ясно, а існуючий режім пятнували не перебіраючи в словах. По дискусії ухвалено резолюції протестуючі проти наступу на наше шкільництво.

Віче закінчилося о год. 7. вечером, а народ розійшовся домів в піднесенім настрою.

ШКІЛЬНЕ ВІЧЕ В СТРИЮ.

Дня 26. червня с. р. відбулося в Стрию у великій салі „Народнього Дому" шкільне віче під проводом о. рад. Шанковського. Загальний реферат про українське шкільництво виголосив дир. Галущинський, про шкільництво в Стрийщині др. І. Бачинський. По незвичайно оживленій дискусії в якій забирали голос головно представники сільської інтеліґенції і селян, ухвалено резолюції протестуючі проти теперішньої нагінки на українську школу і проти вкороченню прав української мови в шкільництві. З окрема запротестовано проти переміни української ґімназії в Стрию на польську, поставлено жаданне основання в Стрию української фахової школи. Віче покликало до життя Повітовий Шкільний Комітет і поручило йому творити на місцях сільські комітети.

Саля „Народнього Дому" була битком набита. Між присутніми переважали селяни і сільська інтеліґенція, які брали в нарадах живу участь. Натомісць майже зовсім не було інтеліґенції з самого Стрия.

ФРАНЦІЯ МАЄ НАЙСКОРШІ ЛЬОКОМОТИВИ.

„Компанія де Жемін де Фер ді Міді" пробувала на шляху Монтреже і Казарс дві електричні льокомотиви. Машини ці тягнули тяґаровий потяг. І хоч вони збудовані для скорости 90 км. на годину, то вже по трьох хвилях досягли скорість 100 км. на годину, а після одної години скорість 138 км. Ці дві льокомотиви побудовані для комунікації Тулюза-Байок. Вони мають три подвійні мотори о силі 2250 кінських сил. Кожна льокомотива важить 102 тони і кожда може тягнути поїзд 300 тон зі скорістю 100 км. на годину.

То найскорші льокомотиви тягарових поїздів, які курсують на европейських лініях. А пароходом із Америки привезено для компанії „д'Орлеан" льокомотиву, яка може їхати зі скорістю 168 км. на годину. Льокомотива ця буде курсувати на шляху Париж- Брів.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свободи", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цт. коли таке оголошенне має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Винятки творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути прислані до адміністрації „Свободи" 5—6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на зволікання, що непоміщено їм оголошення чи оголошень.

Адм. „Свободи".

ДІОҐЕН І ЙОГО БОЧКА.

Коринтійці дізналися від шпіонів, що Филип мекедонський король наступає на їх місто, з великим військом, щоб облогою знищити його. Не даром затрівожилися дуже. І всі мерщій робили приготовання, щоби здержати наступ, обронити місто. Одні стягали з піль до кріпости збіжжа худобу, вино, овочі, харчі і военні засоби. Инші направляли мури, будували башти, висипали шанці, копали рови, плели шанцеві кощі, стовили гостроколи, робили вовчі ями, приготовляли засідки, будували мости для зводження, уставляли тарани барани, будували рухомі вежі, вбивали коло, розставляли сторожу розсилали стежі. Кожен був на свому місці, кожен робив свою роботу.

Одні кували зброю, чистили панцирі, упряж для коний, наколінники, щити нараменники, залізні рукавиці, наушники і остроги. Инші готовили луки пращі, самопали, метачі для огня, смоляші горшки і инші военні машини для оборони й знищення неприятеля. Ще инші гострили копія, списи, стріли, топори, сокири, кнжали, келепи,і инші военні прилади. Кожен вививав своїм знарядем відчищував із іржі свою зброю. Навіть жінки не дармували, ни стара, чи молода. Бо то знаєте, що старинні Коринтійки були й в бою сміливі.

Бачтьи Діоґен, що все так запопадливо вештається, а його власти не кличть доу ніякої роботи. Приглядається цьому всьому кілька днів. Та ось нечайно звинув свій плащ і підпоясався ним, наче поясом, засукав рукави по лікті, підібрав одяг на собі, начеб до збирання яблук, старому якомусь дідови дав свої торби, книжки і шпаргалля. А потім сам вийшов із міста в сторону Краніона (гора біля Коринту), вишукав собі гарне місце. Там закотив свою глиняну бочку, яка в непогоду служила йому замість хати. Вельми схвильований не даючи раменам ні хвилиночки спокою, взявся обертати нею, крутити, туди й сюди гойдати, вививати, нахиляти, вертіти на стаячки ставити, трясти, потрясати, вивертати, поклепувати, штуркати, побивати, підкидати, вдаряти, гладити, приголублювати, носити, підновити, переносити, термости, душити, топтати, копати ногами, танцювати довкола неї цілувати, шурувати, зачаровувати, підковуватди, обпалювати, осмалювати, влазив до неї вилазив на верха, сточував її з гори Крапіона в долину і знову до гори, як Сизиф свою каменюку, що мало не розбив її. Приятелі, що бачили це, чому мучить так тіло й душу за нещасну бочку.

На це фільософ відповів їм:

— Република не визначила мені ніякої роботи, то я бодай маю до діла з моєю бочкою. Коли весь народ так запопадливо забрався до роботи, я не хочу сам один дармувати й похожати бездільно.

(Із франсок **Рабеле „Ґарґантуа".**)

ВОРОЖБИЦТВО.

„Харківські Вісти" подають у ч. 142 замітку А. Будяренка про харківських ворожбитів. Вони там ворожать на вулиці під голим небом. Дословно пише він так: Цікаву картину бачиш кожного дня, як приходиш понад р. Лопань. Перш за все кидається в вічі чоловік, який промостився в затишку на стільці з картами в руках — це ворожбит. Його облича теж показує ворожбицтво тільки в иншому напрямку — в піяцтві: очі запухли, ніс сизий, вся постать, як після похмілля, але людей біля його завше богато. Далі сидять дві баби, товстенькі собі, які теж своїм „для серця, для дому, для милого" морочать людям голови. Сюди, як видно по обличчах, учащають й інтеліґентні особи.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ